

A.N. Groenewegen

RENTABILITEIT EN FINANCIERING VAN DE GROENTETEELT IN DE
OPEN GROND IN NEDERLAND OVER 1979 (oogst 1979/1980)

Mededelingen no. 241

April 1981

Landbouw-Economisch Instituut - Conradkade 175 - Postbus 29703
2502 LS Den Haag - Telefoon (070) 61 41 61
Afdeling Tuinbouw

In de reeks "Mededelingen" van het Landbouw-Economisch Instituut zijn op dit gebied onder meer verschenen:

- No. 223 : Rentabiliteit en financiering van de champignon-teelt in Nederland over 1978
- No. 226 : Rentabiliteit en financiering van de groenteteelt in de open grond in Nederland over 1978
- No. 229 : Rentabiliteit en financiering van de boomkwekerij in Boskoop e.o. over 1978/1979
- No. 230 : Rentabiliteit en financiering van de fruitteelt in Nederland over 1978 (oogst 1978/1979)
- No. 233 : Rentabiliteit en financiering van de groenteteelt onder glas in Nederland over 1979
- No. 235 : Rentabiliteit en financiering van de snijbloemen-teelt onder glas in Nederland over 1979
- No. 237 : Rentabiliteit en financiering van de bloembollen-teelt in Nederland over 1978
- No. 239 : Rentabiliteit en financiering van de potplantenteelt onder glas in Nederland over 1979
- No. 240 : Rentabiliteit en financiering van de tuinbouw onder glas in Nederland over 1979

INHOUD

	Blz.
1. OPZET EN METHODE VAN HET ONDERZOEK	5
1.1 Doel	5
1.2 De steekproef	5
1.3 De werkwijze	6
1.4 Wet Investerings Rekening	6
1.5 De groepering van de bedrijven	6
2. DE BEDRIJFSUITKOMSTEN	8
2.1 Het grondgebruik	8
2.2 De arbeidsbezetting	8
2.3 De bedrijfsresultaten	8
2.3.1 Per bedrijf	8
2.3.2 Per ha beteelde oppervlakte	9
2.4 De spreiding van het ondernemersoverschot in procenten van de kosten (rentabiliteit)	10
2.5 Vergelijking met het voorafgaande jaar	11
2.6 Arbeidsopbrengst, inkomen, gezinsbesteding en besparing per ondernemer	13
2.7 De spreiding van de arbeidsopbrengst, het inkomen en de besparing	14
3. DE FINANCIERING	15
3.1 De beschikbaar gekomen financieringsmiddelen	15
3.2 De aanwending van de financieringsmiddelen	15
3.3 De balans	16
3.3.1 Activa	16
3.3.2 Passiva	17
3.4 De toename van het eigen vermogen	17
3.5 De spreiding van het eigen vermogen in procenten van het totaalvermogen (solvabiliteit) per 31 december 1979	18
3.6 Liquiditeiten, voorraad materialen e.d. minus vreemd vermogen op korte termijn	18
3.7 De spreiding van de liquiditeiten, voorraad materialen e.d. minus vreemd vermogen op korte termijn in procenten van de kosten	18
3.8 Bedrijven met een relatief gunstige, matige of ongunstige financiële positie	19
BIJLAGEN	
1. Grondgebruik over 1979	26
2. Arbeidsbezetting in manjaren over 1979	27
3. Bedrijfsresultaten over 1979	28
4. Spreiding van het ondernemersoverschot in % van de kosten (rentabiliteit)	29

INHOUD (vervolg)

Blz.

BIJLAGEN

5.	Inkomen, gezinsbesteding en besparing in 1979	30
6.	Spreiding van de arbeidsopbrengst van de ondernemer, het ondernemersinkomen en het totaalinkomen	31
7.	Spreiding van de besparing	32
8.	De beschikbaar gekomen financieringsmiddelen	33
9.	Investerings, beleggingen en mutaties in de overige produktiemiddelen en de liquiditeiten	34
10.	Balans per 31 december 1979	35
11.	Samenstelling van het vreemd vermogen per 31 december 1979 en de vermogensvergelijking	36
12.	Spreiding van het eigen vermogen in procenten van het totaalvermogen (solvabiliteit) per 31 december 1979	37
13.	Liquiditeiten, voorraad materialen e.d. minus vreemd vermogen op korte termijn	38
14.	Spreiding van de liquiditeiten, voorraad materialen e.d. minus vreemd vermogen op korte termijn in procenten van de kosten	38
15.	Bedrijfsresultaten (gemiddeld per bedrijf) en het inkomen, de gezinsbesteding en de besparing (gemiddeld per ondernemer) in de jaren 1976 t/m 1979	39
16.	De beschikbaar gekomen financieringsmiddelen en de aanwending daarvan en de balansen per 31 december over de jaren 1976 t/m 1979	40
17.	Algemene toelichting op de gebruikte begrippen	41

1. OPZET EN METHODE VAN HET ONDERZOEK

1.1 Doel

Het rentabiliteits- en financieringsonderzoek wordt uitgevoerd in het kader van de algemene opdracht van het Ministerie van Landbouw en Visserij en het bedrijfsleven, jaarlijks de bedrijfseconomische resultaten van de tuinbouw te onderzoeken.

Het doel van het onderzoek is inzicht te verkrijgen in het niveau en de ontwikkeling van de rentabiliteit, de inkomensvorming, het financieringsgedrag alsmede de vermogenspositie.

1.2 De steekproef

Het onderzoek van de groenteteelt in de open grond in Nederland is op een a-selecte steekproef uit de gegevens van de landbouwtelling 1974 gebaseerd. De steekproef is met ingang van het boekjaar 1975 vernieuwd.

Het onderzoek omvat alleen bedrijven:

- a. waarvan de ondernemer een agrarisch hoofdberoep heeft;
- b. met een bedrijfsomvang van 60 en meer sbe (1968) 1);
- c. waarvan 60% en meer van de sbe betrekking heeft op groenteteelt in de open grond.

De bedrijven zijn met verschillende percentages in de steekproef opgenomen. In het algemeen zijn de "grotere" sterker vertegenwoordigd dan de "kleinere" 2). Bij de berekening van de gemiddelde cijfers is uiteraard met de verschillende steekproefpercentages rekening gehouden. Het onderzoek in 1979 heeft betrekking op 47 bedrijven, zijnde gemiddeld 4,1% van een populatie 1161 bedrijven 3).

-
- 1) De omvang van een agrarisch bedrijf en van de afzonderlijke produktierichtingen binnen een bedrijf kan worden uitgedrukt in sbe (standaardbedrijfseenheden). Een sbe komt overeen met een bepaald bedrag aan toegerekende factorkosten (arbeid, rente en netto-pacht) in een basisperiode bij een doelmatige bedrijfsvoering en onder normale omstandigheden.
  - 2) Door rekening te houden met de verschillende mate waarin "grotere" en "kleinere" bedrijven tot de produktie bijdragen wordt de betrouwbaarheid van de informatie over de resultaten van de tuinbouw, die op basis van een beperkt aantal waarnemingen kan worden gegeven verbeterd.
  - 3) De populatie waarop deze steekproef is gebaseerd is beschreven in LEI-publikatie: "Interne nota No. 214".

Doordat op veel bedrijven met groenteteelt in de open grond ook andere takken van bedrijf voorkomen (o.a. landbouw en/of vee- teelt), wordt met deze steekproef slechts ca. 13% van de landelijke oppervlakte opengrondsgroente (incl. zaaiuien) gerepresenteerd. Van de totale produktieomvang (gemeten in sbe's) vertegenwoordigt deze steekproef ca. 23% van de landelijke sbe in de opengrondsgroente (incl. zaaiuien).

1.3 De werkwijze

Veel cijfers zijn ontleend aan de kas- en bankbescheiden alsmede spaarrekeningen en overzichten die betrekking hebben op respectievelijk leningen o/g van banken en ledenrekeningen van coöperaties. Aanvullende gegevens die voor een bedrijfseconomische voorstelling van kosten, opbrengsten, bezittingen en schulden noodzakelijk waren zijn via een enquête op deze bedrijven verkregen.

Voor een toelichting van de wijze waarop de uitkomsten zijn berekend en de begrippen die daarbij zijn gehanteerd wordt verwezen naar bijlage 17.

1.4 Wet Investerings Rekening

Met ingang van het boekjaar 1979 is bij de vaststelling van de nieuwwaarde van alle duurzame slijtende produktiemiddelen (inclusief plantopstanden) rekening gehouden met de aanspraak op WIR-premie. Dit betekent dat de bedrijfseconomische waarde van de duurzame slijtende produktiemiddelen - die gebaseerd is op de nieuwwaarde - is verlaagd. Dit geldt ook voor de gecalculeerde afschrijving en rente m.b.t. de duurzame slijtende produktiemiddelen.

Voor de vergelijkbaarheid met de voorafgaande jaren is de invloed van de WIR-premie op de uitkomsten van dit onderzoek zichtbaar gemaakt door de resultaten in 1979 van alle 47 deelnemende bedrijven zowel zonder, als met toepassing van WIR-premie op te nemen (zie bijlagen 15 en 16).

1.5 De groepering van de bedrijven

In dit verslag zijn de resultaten van 47 bedrijven met overwegend groenteteelt in de open grond opgenomen. De bedrijven zijn - op basis van het aantal sbe per ha betaalde oppervlakte - onderscheiden naar de mate waarin respectievelijk "extensievere" en "intensievere" teelten voorkomen. De maatstaf hiervoor was: extensievere teelten minder dan 22 sbe per ha betaalde oppervlakte (23 bedrijven), intensievere teelten meer dan 22 sbe per ha betaalde oppervlakte (24 bedrijven).

In de tabellen 3.3 t/m 3.8 zijn de 47 bedrijven naar hun financiële positie onderscheiden, te weten:

- a. bedrijven met een relatief gunstige financiële positie,
13 bedrijven;
- b. bedrijven met een relatief matige financiële positie,
17 bedrijven;
- c. bedrijven met een relatief ongunstige financiële positie,
17 bedrijven.

In de bijlagen 15 en 16 zijn gegevens opgenomen van alle deelnemende opengronds groentebedrijven over de jaren 1976 t/m 1979. De cijfers zijn zonder en met toepassing van WIR-premie opgenomen.

2. DE BEDRIJFSUITKOMSTEN

2.1 Het grondgebruik

In bijlage 1 zijn de oppervlakten opgenomen van alle producten die in 1979 zijn geteeld. Aangezien meerdere producten per jaar op een zelfde oppervlakte kunnen worden geteeld, is bovendien de grootte van de daarvoor in gebruik zijnde oppervlakte grond vermeld.

De opengrondsgroentebedrijven hadden gemiddeld 589 are be-teeld met groente, op deze oppervlakte kwam - door de meerdere teelten per jaar - 738 are met afzonderlijke groentegewassen voor.

2.2 De arbeidsbezetting

De arbeidsbezetting was gemiddeld 2,86 manjaar per bedrijf (bijlage 2). Het aandeel van de ondernemer en gezinsleden in deze gemiddelde bezetting was 2,04 manjaar, dat is 71% van de totale arbeidsbezetting. 1 manjaar arbeid is overeenkomstig de CAO be-paald op 1856 uur.

Op de extensieve bedrijven bedroeg de arbeidsbezetting 0,25 manjaar per ha beteelde oppervlakte, op de intensieve bedrijven was dat 0,56 manjaar.

2.3 De bedrijfsresultaten

2.3.1 Per bedrijf

Bijlage 3 geeft een uitgebreide specificatie van de gemiddel-de kosten en opbrengsten; in tabel 2.1 zijn de bedrijfsresultaten samengevat.

De bedrijven hadden in 1979 een negatief resultaat van f 30.830,- gemiddeld per bedrijf, dat is 18% van de kosten. Voor bedrijven met meer extensievere teelten (minder dan 22 sbe gemid-deld per ha) werd een gemiddeld negatief ondernemersoverschot be-rekend van f 36.220,- en voor de bedrijven met intensievere teel-ten (meer dan 22 sbe gemiddeld per ha) een tekort van f 26.880,- dat is respectievelijk - 20% en - 17% van de kosten.

De arbeidsopbrengst van de ondernemer - dat is het onderne-mersoverschot verhoogd met de als kosten gecalculeerde vergoeding voor de handenarbeid van de ondernemer - bedroeg gemiddeld f 21.260,- (in 1978 f 12.620,-). Voor bedrijven met extensievere teelten was de arbeidsopbrengst per ondernemer f 15.400,- en voor bedrijven met intensievere teelten f 25.260,-.

Bij de berekening van o.a. de gemiddelde arbeidsopbrengst van

de ondernemer kan het bijvoorbeeld voorkomen dat extreme uitkomsten van een kleine groep ondernemers het gemiddelde cijfer sterk beïnvloeden. Ter vergelijking is daarom tevens de gemiddelde arbeidsopbrengst van de ondernemer van een "mediane groep" 1) van ondernemers gegeven. Uit tabel 2.1 blijkt dat - met uitzondering van de bedrijven met extensieve teelten - de gemiddelde cijfers per ondernemer hoger zijn dan de desbetreffende gemiddelden van de "mediane groep" van ondernemers. (Zie tabel 2.1).

Tabel 2.1 De bedrijfsresultaten (gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrij- ven	Indeling naar sbe per ha	
		minder dan 22 sbe (extensief)	meer dan 22 sbe (intensief)
Aantal bedrijven	47	23	24
Opbrengsten	139.000	149.410	131.350
Kosten	169.830	185.630	158.230
Ondernemersoverschot	-30.830	-36.220	-26.880
Id. in % van de kosten	- 18	- 20	- 17
Arbeidsopbrengst van de ondernemer:			
per ondernemer	21.260	15.400	25.260
mediaan	17.710	18.990	16.810

2.3.2 Per ha betaalde oppervlakte

In tabel 2.2 zijn de bedrijfsresultaten per ha betaalde oppervlakte opgenomen.

De grote verschillen tussen bedrijven met intensievere en extensievere teelten komen vooral duidelijk tot uitdrukking bij de arbeidsbezetting, en bij de kosten en opbrengsten.

1) Onder mediane groep is hier verstaan 20% van het totaal aantal waarnemingen, te weten: 10% links en 10% rechts van de mediaan. De mediaan is de middelste van alle waarnemingen als deze naar "grootte" zijn gerangschikt.

Tabel 2.2 De bedrijfsresultaten over 1979 per ha betaalde oppervlakte

	Alle bedrij- ven	Indeling naar sbe per ha	
		minder dan 22 sbe per ha	meer dan 22 sbe per ha
Aantal bedrijven	47	23	24
Beteelde oppervlakte (are)	773	1121	518
Arbeidsbezetting (manjaren)	0,37	0,25	0,56
Geïnvesteed vermogen per 1-1-1979	74.000	69.000	83.000
Opbrengsten:			
tuinbouwprodukten	16.160	11.280	23.910
landbouw en veeteelt	880	1.280	250
overige opbrengsten	940	770	1.200
Totale opbrengsten	17.980	13.330	25.360
Kosten:			
afschrijvingen	1.990	1.560	2.670
rente	2.040	1.770	2.470
huur en pacht	490	490	490
arbeid	10.810	7.420	16.170
afleveringskosten	1.450	930	2.280
materialen	2.410	1.960	3.140
overige kosten	2.780	2.430	3.330
Totale kosten	21.970	16.560	30.550
Ondernemersoverschot	- 3990	- 3230	- 5190

2.4 De spreiding van het ondernemersoverschot in procenten van de kosten (rentabiliteit)

De spreiding van het ondernemersoverschot in procenten van de kosten is opgenomen in bijlage 4.

Van de deelnemende bedrijven had 12% een positief ondernemersoverschot. Deze 12% winstgevende bedrijven vertegenwoordigde 23% van de produktiewaarde.

De spreiding van de rentabiliteit is groot: het meest verliesgevende bedrijf had een tekort van 64%, het meest winstgevende bedrijf een ondernemersoverschot van 56% van de kosten.

Uit tabel 2.3 blijkt dat de groep bedrijven met intensievere teelten (58% van de bedrijven) 54% van de totale produktiewaarde voor haar rekening nam. Van de bedrijven met meer extensieve teelten had 16%, en van die met meer intensieve teelten had 8% een winstgevende exploitatie.

Tabel 2.3 Het aandeel van de winstgevende bedrijven in de totale produktiewaarde

	Alle bedrij- ven	Indeling naar sbe per ha	
		minder dan 22 sbe (extensief)	meer dan 22 sbe (intensief)
Aantal bedrijven	47	23	24
Aantal bedrijven in procenten	100	42	58
Produktiewaarde in procenten	100	46	54
Percentage winstgevende bedr.	12	16	8
Percentage produktiewaarde v.d. winstgevende bedrijven	23	28	19

N.B. In deze tabel is voor iedere groep aangegeven welk deel van de totale produktiewaarde van de groep wordt geleverd door de winstgevende bedrijven.

2.5 Vergelijking met het voorafgaande jaar

In tabel 2.4 zijn de uitkomsten vergeleken met die over 1978. De vergelijking heeft betrekking op 47 bedrijven die in beide jaren aan het onderzoek hebben deelgenomen. Hieruit blijkt dat gemiddeld per bedrijf de oppervlakte met tuinbouw in de open grond een lichte daling onderging. De opbrengsten en kosten namen toe met respectievelijk 14% en 6%. De kostenstijging is zowel een gevolg van volume als van prijsveranderingen.

De bijdrage van de belangrijkste kostensoorten tot de totale kostenstijging kan als volgt worden gespecificeerd:

Arbeidskosten	+ 20%
Rente (w.v. door wijziging rentetarief + 14%)	+ 24%
Afschrijving	+ 1%
Materialen	+ 14%
Afleveringskosten	+ 21%
Overige	+ 20%
	<u>+ 100%</u>

De stijging van de totale opbrengsten kan als volgt worden gespecificeerd:

Tuinbouwprodukten	+ 84%
Landbouw- en veeteeltprodukten	+ 5%
Overige opbrengsten	+ 11%
	<u>+ 100%</u>

Bij de vaststelling van de kosten over 1979 is - zoals in onderdeel 1.4 is omschreven - rekening gehouden met de aanspraak op WIR-premie. De gecalculeerde afschrijving en rente met betrekking tot de duurzame slijtende produktiemiddelen zijn hierdoor respectievelijk f 2.230,- en f 1.560,- lager vastgesteld. Wanneer met de aanspraak op WIR-premie in 1979 geen rekening zou zijn gehouden, dan zouden de kosten niet met f 9.480,- maar met f 13.270,- zijn gestegen. De rentabiliteit van de glasgroentebedrijven in Nederland zou dan 2 punten lager zijn geweest. In de bijlagen 15 en 16 is - ten behoeve van de vergelijkbaarheid met de voorgaande jaren - de invloed van de WIR-premie zichtbaar gemaakt door zowel de resultaten van alle 47 deelnemende opengrondsgroentebedrijven zonder, als met WIR-premie op te nemen.

Tabel 2.4 Bedrijfsresultaten over 1979 in vergelijking met die over 1978 (gemiddeld per bedrijf)

	1978	1979
Aantal bedrijven	47	47
Tuinbouw in de open grond (are)	647	632
Akkerbouw en grasland (are)	126	131
Arbeidsbezetting in manjaren	2,86	2,86
Opbrengsten:		
Tuinbouwprodukten	110.360	124.960
Landbouw- en veeteeltprodukten	5.880	6.840
Overige opbrengsten	5.270	7.200
Totale opbrengsten	121.510	139.000
Kosten:		
Arbeidskosten	81.620	83.530
Rente en afschrijving 1)	28.800	31.110
Materialen	17.280	18.650
Afleveringskosten	9.230	11.230
Overige kosten	23.420	25.310
Totale kosten	160.350	169.830
Ondernemersoverschot	-38.840	-30.830
Idem in % van de kosten	- 24	- 18
Per ondernemer:		
Arbeidsopbrengst	14.520	21.260
Ondernemersinkomen	20.910	28.300
Gezinsinkomen uit bedrijf	27.990	35.170

1) Voor het boekjaar 1979 zijn de volgende rentetarieven gebruikt: $2\frac{1}{2}\%$ voor de grond (in 1978 $2\frac{1}{2}\%$); $7\frac{1}{2}\%$ voor de duurzame slijtende produktiemiddelen (in 1978 6%); $9\frac{1}{2}\%$ voor de normale behoefte aan vlottende middelen (in 1978 $8\frac{1}{4}\%$).

2.6 Arbeidsopbrengst, inkomen, gezinsbesteding en besparing per ondernemer

Voor een beeld van de arbeidsopbrengst, het inkomen, de gezinsbesteding en besparing gemiddeld per ondernemer, wordt verwezen naar bijlage 5.

De arbeidsopbrengst van de ondernemer - bestaande uit het ondernemersoverschot en de als kosten gecalculeerde vergoeding voor de handenarbeid van de ondernemer - bedroeg gemiddeld *f* 21.260,-. Het ondernemersinkomen per ondernemer - de arbeidsopbrengst vermeerderd met het saldo van de berekende en betaalde rente en de rentesubsidie - bedroeg gemiddeld *f* 28.300,-.

Het gezinsinkomen uit het bedrijf - dat is het ondernemersinkomen vermeerderd met de vergoeding voor handenarbeid van de gezinsleden - werd op *f* 35.170,- becijferd.

Het inkomen buiten het bedrijf - gemiddeld *f* 11.480,- per ondernemer - is in bijlage 5 gespecificeerd opgenomen. Hieruit blijkt dat de huurwaarde van de eigen woning, welke gesteld is op 6% van de boekwaarde van de woning, een belangrijk bestanddeel is van het inkomen buiten het bedrijf.

Het totaalinkomen - gezinsinkomen uit het bedrijf vermeerderd met het inkomen buiten bedrijf - was gemiddeld *f* 46.650,- per ondernemer. Voor de extensievere bedrijven bedroeg het totaalinkomen *f* 40.920,- gemiddeld per ondernemer en voor de intensievere bedrijven *f* 50.570,-.

Tabel 2.5 Totaalinkomen, gezinsbesteding en besparing (gemiddeld per ondernemer)

	Aantal bedr.	Aantal ondernemers p.bedr.	Totaal inkommen	Gezinsbesteding	Besparing
Glasgroente in Nederl.	105	1,25	45.420	51.100	- 5.680
Snijbloemen in Nederl.	102	1,35	39.830	52.120	-12.290
Potplanten in Nederl.	58	1,33	80.590	62.060	18.530
Groenteteelt in de open grond in Nederl.	47	1,37	46.650	43.500	3.150

De gezinsbesteding lag gemiddeld op een niveau van *f* 43.500,- per ondernemer. Voornoemde *f* 43.500,- kan worden gesplitst in premie volksverzekeringen *f* 5.540,-, premies vrijwillige verzekeringen *f* 3.310,-, persoonlijke belastingen *f* 4.840,- 1) betaald loon

1) Hieronder zijn opgenomen de betaalde minus ontvangen persoonlijke belastingen in 1979, er is geen rekening gehouden met de nog te betalen belastingen per 31 december 1979.

gezinsleden *f* 560,- en de overige gezinsbestedingen *f* 29.250,-. De besparing bedroeg derhalve *f* 3.150,- gemiddeld per ondernemer.

Ter vergelijking zijn in tabel 2.5 de gemiddelde cijfers (per ondernemer) betreffende het totaalinkomen, de gezinsbesteding en de besparing over 1979 van enkele andere takken van tuinbouw opgenomen. Hieruit blijkt dat zowel de ondernemers van de bedrijven met groenteteelt onder glas en de snijbloemen onder glas gemiddeld hebben ontspaard; dit in tegenstelling tot de potplantenteelt en de groenteteelt in de open grond waarvoor gemiddeld een besparing werd berekend.

2.7 De spreiding van de arbeidsopbrengst, het inkomen en de besparing

Uit bijlage 6 blijkt dat 80% van de ondernemers een positieve arbeidsopbrengst had; van 55% van de ondernemers was de arbeidsopbrengst meer dan *f* 15.000,- van 18% meer dan *f* 45.000,-. Bij de ondernemers met een negatieve arbeidsopbrengst (20%) was het bedrijfsverlies groter dan het gecalculeerde loon van de ondernemer.

Het totaalinkomen bedroeg gemiddeld *f* 46.650,-. 68% van de ondernemers had een totaalinkomen hoger dan *f* 30.000,-, 40% hoger dan *f* 45.000,- en 27% hoger dan *f* 60.000,-.

De spreiding van de besparing is opgenomen in bijlage 7. Hieruit blijkt dat 43% van de ondernemers heeft gespaard. 22% van de ondernemers had een besparing groter dan *f* 15.000,- en 12% groter dan *f* 30.000,-.

3. DE FINANCIERING

3.1 De beschikbaar gekomen financieringsmiddelen

De beschikbaar gekomen financieringsmiddelen zijn gemiddeld per bedrijf opgenomen in bijlage 8. Aangezien er bedrijven zijn met meer dan één ondernemer (gemiddeld 1,37 ondernemers per bedrijf) kunnen de gemiddelde cijfers per ondernemer van bijlage 5 niet vergeleken worden met die van bijlage 8.

De mutatie in het eigen vermogen bedroeg f 10.180,- en kwam als volgt tot stand:

Besparingen	f 4.310,-
Investeringssubsidies duurzame produktiemiddelen	" 140,-
Investeringssubsidies woningen	" 210,-
Meer ontvangen dan berekende WIR	" 130,-
Erfenissen en/of schenkingen	" 3.820,-
Boekwinst of -verlies bij desinvesteringen van produktiemiddelen	" 1.590,-
Koersverschillen effecten	- " 20,-
	<u>f 10.180,-</u>

De mutaties in het eigen vermogen te zamen met de afschrijvingen op de duurzame slijtende produktiemiddelen en plantopstanden, ad f 15.350,- leverde een totaal beschikbaar bedrag aan eigen financieringsmiddelen op van f 25.530,-.

Het vreemd vermogen nam toe met f 13.740,-; zodat totaal f 39.270,- aan financieringsmiddelen ter beschikking kwam.

3.2 De aanwending van de financieringsmiddelen

Uit bijlage 9 blijkt de aanwending van de beschikbaar gekomen financieringsmiddelen.

In 1979 is in duurzame produktiemiddelen f 21.800,- bruto geïnvesteerd. Als netto-investering is beschouwd de bruto-investering minus de gecalculeerde afschrijving. De netto-investering bedroeg in 1979 gemiddeld f 6.450,- per bedrijf. De bruto-investeringen in 1979 zijn - zoals eerder omschreven - verminderd met de aanspraak op WIR-premie ca. f 3.250,- (zie ook bijlage 16).

De gemiddelde bruto-investeringen waren het grootst op de bedrijven met extensievere teelten, namelijk f 24.140,- per bedrijf. Zij bedroegen voor de bedrijven met intensievere teelten f 20.080,-.

De spreiding in de bruto-investeringen was groot: 1% van de bedrijven investeerde niet, 65% investeerde van f 1,- tot f 20.000,-, 14% van f 20.000,- tot f 40.000,- en 20% voor meer dan f 40.000,- (tabel 3.1).

De bedrijven met meer dan f 40.000,- bruto-investeringen (20%) namen 67% van de totale investeringen van alle in het onderzoek betrokken bedrijven voor hun rekening.

Tabel 3.1 Spreiding van de bruto- en netto-investeringen in duurzame produktiemiddelen (aantal bedrijven per investeringsklasse in procenten)

	Bruto-investering	Netto-investering
Investeringsklasse	%	%
Niet geïnvesteerd 1)	1	56
f 1 - f 10000	52	16
f 10000 - f 20000	13	13
f 20000 - f 30000	7	2
f 30000 - f 40000	7	5
f 40000 - f 50000	5	-
f 50000 en meer	15	8
	100	100

1) Nul of negatief.

De investeringen en beleggingen (per saldo) buiten het bedrijf bedroegen gemiddeld f 5.310,-, dit bedrag had grotendeels betrekking op een netto-investering in woonhuizen.

De toename van de bezittingen - het totaal van investeringen, beleggingen en mutaties in liquiditeiten en overige produktiemiddelen (f 39.270,-) minus de afschrijving (f 15.350,-) - bedroeg f 23.920,-.

3.3 De balans

3.3.1 Activa

In bijlage 10 is een uitvoerige specificatie opgenomen betreffende de activa van de balans.

De totale bezittingen van de ondernemers op de opengroentesbedrijven werden per 31 december 1979 becijferd op f 560.460,- gemiddeld per bedrijf. Hiervan had f 320.990,- (57%) betrekking op duurzame produktiemiddelen, f 7.920,- (1%) op overige produktiemiddelen en f 139.580,- (25%) op overige bezittingen (waaronder de woningen voor f 129.830,-). De resterende f 91.970,- (17%) had betrekking op de liquiditeiten.

3.3.2 Passiva

Het vreemd vermogen is gespecificeerd in bijlage 11. Het vreemd vermogen bedroeg per 31 december 1979 f 93.880,-; dat is 17% van het totale vermogen.

Van het vreemde vermogen op lange termijn is 69% door de Rabobank verstrekt.

In tabel 3.2 zijn zowel het totale als het vreemde vermogen (in procenten van het totale vermogen) van opengrondsgroentebedrijven vergeleken met die van andere takken van tuinbouw.

Tabel 3.2 Het totale vermogen (gemiddeld per bedrijf) en het vreemde vermogen (in procenten van het totale vermogen) per 31-12-1979

	Totale vermogen	Vreemd vermogen in % van het totale vermogen
Glasgroente in Nederland	890.950	42
Snijbloemen in Nederland	1.125.170	49
Potplanten in Nederland	993.400	43
Groenteteelt in de open grond in Nederland	560.460	17
Bloembollenteelt in Nederland x)	1.062.360	31
Fruittenteelt in Nederland x)	845.110	16

x) Cijfers 31-12-1978.

3.4 De toename van het eigen vermogen

Voor het gemiddelde bedrijf steeg het eigen vermogen van f 439.350,- per 31 december 1978 tot f 466.580,- per 31 december 1979 als gevolg van:

a. correcties op de balans per 31 december 1978	- f	1.680,-
b. correcties a.g.v. een wijziging in de keuze- regeling betreffende de omzetbelasting	- "	40,-
c. herwaardering i.v.m. invoering WIR-premie	- "	15.710,-
d. herwaardering a.g.v. prijsstijging	+ "	34.480,-
e. besparing	f	4.310,-
f. overige mutaties eigen vermogen 1)	"	5.870,-
		<u>+ " 10.180,-</u>
		<u>f 27.230,-</u>

1) Specificatie in bijlage 8.

De solvabiliteit (eigen vermogen in % van het totaalvermogen) bedroeg gemiddeld per:

31 december 1978	84,6%
1 januari 1979	85,1% (na correcties en herwaardering)
31 december 1979	83,3%

De solvabiliteit per 31 december 1979 was 1,3% lager t.o.v. 31 december 1978. Deze 1,3% is de som van:

a. herwaardering a.g.v. prijsstijging en correcties	+ 0,9%
b. herwaardering i.v.m. invoering WIR-premie	- 0,4%
c. toename eigen vermogen	+ 0,2%
d. toename vreemd vermogen	- 2,0%
	<u>- 1,3%</u>

Voor de onderscheiden groepen van bedrijven zijn de mutaties in het eigen vermogen in bijlage 11 gespecificeerd.

3.5 De spreiding van het eigen vermogen in procenten van het totaalvermogen (solvabiliteit) per 31 december 1979

De spreiding van de solvabiliteit is opgenomen in bijlage 12. Voor het gemiddelde bedrijf met opengrondsgroente bedroeg de solvabiliteit 83% per 31 december 1979. Van de bedrijven had 79% een hogere solvabiliteit dan 70% en 53% van de bedrijven hoger dan 90%. De bedrijven met intensieve teelten waren in de hogere solvabiliteitsklasse relatief sterker vertegenwoordigd dan de bedrijven met extensieve teelten.

3.6 Liquiditeiten, voorraad materialen e.d. en veldinventaris minus vreemd vermogen op korte termijn

Bijlage 13 geeft een beeld van de liquiditeiten, voorraad materialen e.d. en veldinventaris minus vreemd vermogen op korte termijn (excl. persoonlijke belastingen en premies). Voor het gemiddelde bedrijf was dit saldo f 90.500,-, dat is 53% van de kosten (in 1978 50%). Voor de bedrijven met extensieve teelten was dit saldo f 68.640,-, voor die met intensieve teelten f 106.560,- per bedrijf, dat is respectievelijk 37% en 67% van de kosten.

3.7 De spreiding van de liquiditeiten, voorraad materialen e.d. en veldinventaris minus vreemd vermogen op korte termijn in procenten van de kosten

In bijlage 14 is de spreiding van dit kengetal opgenomen. De spreiding van dit kengetal varieert van 308% tot -2%. Van de be-

drijven had 58% een hoger saldo dan 30% van de jaarkosten en 26% van de bedrijven hoger dan 70% van de jaarkosten. Het percentage bedrijven met een saldo van meer dan 70% van de jaarkosten bedroeg voor de bedrijven met extensievere en intensievere teelten respectievelijk 20 en 31.

3.8 Bedrijven met een relatief gunstige, matige of ongunstige financiële positie

Ter onderscheiding van de bedrijven naar hun financiële positie zijn de 47 bedrijven op basis van twee kengetallen ingedeeld, te weten: de solvabiliteit per 31 december 1979 en de besparing in procenten van de kosten (gemiddeld van 1978 en 1979). Op grond van deze kengetallen zijn arbitrair enkele scheidingslijnen getrokken, zodat 3 groepen bedrijven met ongeveer evenveel bedrijven konden worden onderscheiden.

Tabel 3.3 Aantal bedrijven resp. per klasse van solvabiliteit en besparing in procenten van de kosten

Solvabiliteit per 31 december 1979	Besparing in procenten van de kosten (gemiddeld van 1978 en 1979)					
	negatief			positief		
	21 e.m.	20-10	10-0	0-10	10-20	20
Negatief	-	-	-	-	-	-
0 - 10	-	-	-	-	-	-
10 - 20	1	-	-	-	-	-
20 - 30	-	1	-	-	-	-
30 - 40	-	-	1	-	-	-
40 - 50	1	-	-	-	-	-
50 - 60	2	1	1	-	-	-
60 - 70	-	3	1	-	-	-
70 - 80	-	2	2	2	1	-
80 - 90	-	1	2	1	1	-
90 - 100	-	4	7	8	1	3

Dit heeft tot de volgende onderscheidingen geleid:

- bedrijven met een relatief gunstige financiële positie, 13 bedrijven (28%);
- bedrijven met een relatief matige financiële positie, 17 bedrijven (36%);
- bedrijven met een relatief ongunstige financiële positie, 17 bedrijven (36%).

In tabel 3.4 zijn de gemiddelde balansen van de drie onderscheiden groepen van bedrijven weergegeven. De verschillen tussen de groepen zijn groot. Dit komt o.a. tot uitdrukking in de omvang

van de liquide middelen alsook in de mate waarin de bedrijven met vreemd vermogen zijn gefinancierd.

De bedrijven met een "gunstige" financiële positie hebben gemiddeld per bedrijf een besparing van f 45.000,-, op de bedrijven met een "ongunstige" financiële positie werd een ontsparing berekend van f 20.280,- (zie tabel 3.5).

De verschillen in de besparing zijn vooral een gevolg van de sterk uiteenlopende gemiddelde inkomens. Het verschil in inkomen is vooral ontstaan door een groot verschil in rentabiliteit van de 3 onderscheiden groepen van bedrijven.

De bruto-investeringen in duurzame produktiemiddelen en de investeringen en beleggingen buiten bedrijf (in hoofdzaak woningen) bedroegen voor de bedrijven met een "gunstige" positie f 40.870,-, voor de bedrijven met een "ongunstige" positie f 28.180,-. Door eerstgenoemde bedrijven konden de investeringen en de beleggingen buiten het bedrijf met eigen middelen worden gefinancierd.

Op de bedrijven met een "ongunstige" financiële positie kwamen gemiddeld in 1979 - als gevolg van de bijzonder lage rentabiliteit (-27% van de kosten) - nauwelijks eigen financieringsmiddelen ter beschikking (f 420,-). Het vreemde vermogen op lange termijn nam toe met f 28.980,-, de liquiditeiten namen toe met f 4.800,-. Voornoemde ontwikkelingen komen ook tot uitdrukking in de solvabiliteit (eigen vermogen in % van het totaalvermogen), die voor de bedrijven met een "gunstige" financiële positie gemiddeld gelijk bleef en voor de bedrijven met een "ongunstige" financiële positie verminderde met 6 punten.

Uit tabel 3.6 blijkt dat de liquiditeiten op korte termijn tussen de drie onderscheiden groepen van bedrijven sterk uiteenliep.

De bedrijven met een gunstige financiële positie hadden gemiddeld f 172.340,- meer aan liquiditeiten, voorraden e.d. dan vreemd vermogen op korte termijn; voor bedrijven met een ongunstige financiële positie was dit saldo f 35.960,-, dat is respectievelijk 92% en 21% van de kosten.

Tabel 3.6 Liquiditeiten, voorraad materialen e.d. en veldinventaris minus vreemd vermogen op korte termijn per 31 december 1979 (gemiddeld per bedrijf)

	Financiële positie		
	relatief gunstig	relatief matig	relatief ongunstig
Aantal bedrijven	13	17	17
A. Liquiditeiten en voorraden e.d.	179.020	85.790	50.840
B. Vreemd verm. op korte termijn	6.680	6.100	14.880
Saldo (A - B)	172.340	79.690	35.960
Idem in % van de kosten	92	31	21

Tabel 3.4 Balans per 31 december 1979 (gemiddeld per bedrijf)

	Financiële positie		
	relatief gunstig	relatief matig	relatief ongunstig
Aantal bedrijven	13	17	17
Aantal bedrijven in %	28	36	36
Leeftijd ondernemer	42	45	42
Aantal sbe gem. per bedrijf	186	166	205
Activa	x1000	x1000	%
	gld.	gld.	%
Grond (in exploitatie)	254,5	216,2	43
Duurzame slijtende prod.middelen	99,0	80,5	16
Overige produktiemiddelen	9,3	7,3	1
Liquiditeiten	169,7	78,5	16
Deelnemingen en beleggingen	183,1	120,6	24
Totaal	715,6	503,1	100
Passiva			
Vreemd vermogen op lange termijn	20,3	45,2	9
Vreemd vermogen op korte termijn	6,7	6,1	1
Totaal vreemd vermogen	27,0	51,3	10
Eigen vermogen	688,6	451,8	90
Totaal	715,6	503,1	100
Procentuele verdeling van de bedrijven	%	%	%
Bedrijven met minder dan 22 sbe per ha	41	28	58
Bedrijven met meer dan 22 sbe per ha	59	72	42
Totaal	100	100	100

Tabel 3.5 De beschikbaar gekomen financieringsmiddelen en de aanwending daarvan
(gemiddeld per bedrijf)

	Financiële positie					
	relatief gunstig		relatief matig		relatief ongunstig	
Aantal bedrijven	13	17	17	17	17	17
Beschikbaar gekomen:	x 1000 gld.	%	x 1000 gld.	%	x 1000 gld.	%
Totaalinkomen	112,4	166	55,6	252	32,9	97
af: gezinsbesteding	67,4	99	59,2	268	53,2	157
Besparing	45,0	67	- 3,6	- 16	- 20,3	- 60
Overige mutaties in het eigen vermogen	5,6	8	5,4	24	6,6	19
Totaal mutaties eigen vermogen	50,6	75	1,8	8	- 13,7	- 41
Afschrijvingen	18,0	26	14,5	66	14,1	42
Totaal eigen financieringsmiddelen	68,6	101	16,3	74	0,4	1
Mutaties vreemd verm. op lange termijn	2,1	3	5,2	23	29,0	86
Mutaties vreemd verm. op korte termijn	- 2,9	- 4	0,6	3	4,4	13
Totaal financieringsmiddelen	67,8	100	22,1	100	33,8	100
Totaal bruto-investeringen	33,1	49	13,5	61	21,2	63
Investeringen en beleggingen buiten bedr.	7,8	12	1,7	7	7,0	21
Mutaties in overige produktiemiddelen	0,9	1	0,6	3	0,8	2
Mutaties in liquiditeiten	26,0	38	6,3	29	4,8	14
Totaal van investeringen en beleggingen	67,8	100	22,1	100	33,8	100

Van 71% van de bedrijven met een gunstige financiële positie en van 13% van die met een ongunstige financiële positie was het positieve saldo van liquiditeiten en voorraden e.d. minus vreemd vermogen op korte termijn, groter dan 50% van de jaarkosten (zie tabel 3.7).

Tabel 3.7 Spreiding van de liquiditeiten, voorraad materialen e.d. en veldinventaris minus vreemd vermogen op korte termijn in procenten van de kosten (aantal bedrijven per liquiditeitsklasse in procenten)

	Financiële positie		
	relatief gunstig	relatief matig	relatief ongunstig
Aantal bedrijven	13	17	17
	%	%	%
Negatief	-	-	6
Positief			
0 - 10% van de jaarkosten	-	16	11
10 - 30% van de jaarkosten	5	22	57
30 - 50% van de jaarkosten	24	19	13
50 - 70% van de jaarkosten	22	9	13
meer dan 70% v.d. jaarkosten	49	34	-
Totaal	100	100	100

In tabel 3.8 zijn van de drie onderscheiden groepen van bedrijven de belangrijkste kengetallen opgenomen over 1979.

- De bedrijven met een "gunstige" financiële positie waren gemiddeld (op basis van sbe) 10% kleiner dan de bedrijven met een "ongunstige" financiële positie.
- De bedrijven met een "gunstige" financiële positie hadden in 1979 een ondernemersoverschot van -2%, die met een "ongunstige" financiële positie van -27% van de kosten.
- Op de bedrijven met een "gunstige" financiële positie nam het eigen vermogen toe met een bedrag gelijk aan 26% van de kosten; op de bedrijven met een "ongunstige" financiële positie nam het eigen vermogen af met 7%.

De mutatie van het vreemd vermogen in % van de kosten was op de eerstgenoemde bedrijven -0; op de laatstgenoemde bedrijven was er een toename met 19%.

- De liquiditeit op korte termijn was per ultimo 1979 voor de bedrijven met een "gunstige" en die met een "ongunstige" financiële positie respectievelijk 98 en 23%.
- Op de bedrijven met een "gunstige" financiële positie bleef de solvabiliteit per 31-12-1979 gelijk aan die van 1-1-1979 (96%). Op de bedrijven met een "ongunstige" financiële positie daalde dit kengetal van 67% per 1 januari 1979 tot 61% per 31 december 1979.
- De besparing in 1979 van de bedrijven met een "gunstige" financiële positie bedroeg gemiddeld f 30.270,- per ondernemer; op bedrijven met een "ongunstige" financiële positie was er een ontsparing van f 16.670,- per ondernemer.

Tabel 3.8 Diverse kengetallen over 1979

	Financiële positie		
	relatief gunstig	relatief matig	relatief ongunstig
	1979	1979	1979
Aantal bedrijven	13	17	17
Aantal bedrijven in %	28	36	36
Aantal sbe	186	166	205
Opp. groenteteelt opengr. in are	578	563	725
Opp. landbouw in are	177	68	144
Ondern.overschot in % v.d. kosten	- 2	-24	-27
Idem 1)	-10	-27	-28
Perc. winstgevende bedrijven	19	13	4
Besparing in % van de kosten 1)	22	- 2	-12
Toeneming van het eigen vermogen in % van de kosten 1)	26	1	- 7
Toeneming van het vreemd vermogen in % van de kosten 1)	- 0	4	19
Bruto-invest. in % van de kosten 1)	15	8	12
Netto-invest. in % van de kosten 1)	8	- 1	4
Liq. en vlott. midd. minus schulden op korte termijn in % v.d.kosten 1)	98	61	23
Boekw. v.d. slijtende duurz.prod.midd. in % v.d. nieuww. per 1 januari 1979	42	40	46
Idem per 31 december 1979	40	39	44
Eigen vermogen in % v.h. totaalvermo- gen per 1 januari 1979	96	91	67
Eigen vermogen in % v.h. totaalvermo- gen per 31 december 1979	96	90	61
Idem 1)	96	92	59
	x 1000 gld.	x 1000 gld.	x 1000 gld.
Totaalinkomen per ondernemer	75,6	39,3	27,0
Af: premie volksverzekering	5,5	5,8	5,2
premie vrijw. verzekeringen	3,4	3,1	3,5
persoonlijke belastingen	6,0	6,3	2,0
loon gezinsleden	0,4	0,4	0,9
overige gezinsbestedingen	30,0	26,2	32,1
Totaal van gezinsbestedingen	45,3	41,8	43,7
Besparing per ondernemer	30,3	-2,5	-16,7
Besparing in % v.h. totaalinkomen	40	- 6	- 62
Aantal ondernemers gemidd. per bedr.	1,49	1,42	1,22

1) Ongewogen gemiddelden.

Bijlage 1. Grondgebruik over 1979 (gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrijven	Indeling naar sbe per ha	
		minder dan 22 sbe (extensief)	meer dan 22 sbe (intensief)
Aantal bedrijven	47	23	24
Aantal bedrijven in %	100	42	58
Aantal sbe	186	196	178
I Opengrondstuinbouw:	are	are	are
Sluitkool	86	136	48
Spruitkool	79	81	78
Bloemkool	98	138	68
Poot en/of zaaiuien	23	51	2
Prei	59	22	87
Augurken	9	2	14
Peen	24	31	19
Asperges	14	25	6
Witlofpenmen	28	25	30
Aardbeien	19	-	33
Sla	31	12	44
Spinazie	73	72	74
Andijvie	19	17	21
Bonen	62	107	29
Overige groente	<u>114</u>	<u>186</u>	<u>61</u>
Totaal groente open grond	738 589	905 771	614 456
Vroege aardappelen en pootaardappelen	36	77	5
Fruit	5	-	9
Bloembollen	1	3	-
Overige tuinbouwgewassen	<u>1</u>	<u>-</u>	<u>1</u>
Totaal opengrondstuinbouw	632	851	471
II Tuinbouw onder glas:			
Staand glas	8	4	11
Plat glas	2	1	3
III Braakland	<u>10</u>	<u>15</u>	<u>6</u>
Totaal tuinbouw	652	871	491
IV Akkerbouw en grasland	131	265	33
V Verhuurd aan derden	29	40	21
VI Erf, blijvende paden, enz.	<u>43</u>	<u>52</u>	<u>36</u>
Totale kadastrale oppervlakte	855	1228	581
waarvan eigendom	414	556	310

Bijlage 2. Arbeidsbezetting in manjaren over 1979 (gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrij- ven	Indeling naar sbe per ha	
		minder dan 22 sbe (extensief)	meer dan 22 sbe (intensief)
Aantal bedrijven	47	23	24
Aantal ondernemers per bedrijf	1,37	1,31	1,41
Gemiddelde leeftijd van de ondernemer	43	42	44
Arbeidsbezetting in manjaren:			
arbeid van de ondernemer(s)	1,71	1,61	1,78
arbeid van de echtgenotes	0,21	0,16	0,25
arbeid van de overige gezinsleden	0,12	0,17	0,08
arbeid van vast personeel	0,19	0,28	0,11
arbeid van los personeel	0,63	0,61	0,66
Totaal arbeidsbezetting	2,86	2,83	2,88
Arbeid van de ondernemer, echtgenotes en de overige gezinsleden in procenten van de totale arbeidsbezetting	71	69	73

Bijlage 3. Bedrijfsresultaten over 1979 (gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrijven	Indeling naar sbe per ha	
		minder dan 22 sbe (extensief)	meer dan 22 sbe (intensief)
Aantal bedrijven	47	23	24
Omzet in %	100	46	54
Geïnvesteed vermogen per 1-1-1979	572.000	768.000	428.000
Kosten:			
Afschrijving duurz.prod.middelen	11.840	13.780	10.420
Afschrijving vaste plantopstand	3.510	3.660	3.390
Huur en pacht	3.770	5.440	2.550
Rente	15.760	19.810	12.780
Onderhoud	3.170	4.700	2.050
Energiekosten	3.110	3.260	3.000
Meststoffen	5.210	6.710	4.110
Zaad-, plant- en pootgoed	9.380	10.690	8.420
Bestrijdingsmiddelen	3.150	3.590	2.820
Overige materialen	910	930	900
Werk door derden	4.720	7.130	2.950
Afleveringskosten	11.230	10.440	11.810
Autokosten	2.670	2.360	2.900
Arbeid ondernemers	59.860	56.390	62.400
Arbeid echtgenotes	5.930	4.430	7.030
Arbeid overige gezinsleden	3.450	5.550	1.900
Arbeid personeel	14.290	16.810	12.440
Overige kosten	7.880	9.970	6.360
Totaal	169.840	185.650	158.230
minus subsidie mestbanken	10	20	-
Totale kosten	169.830	185.630	158.230
Opbrengsten:			
Groenten, fruit en vroege aardappelen	123.820	124.500	123.330
Overige tuinbouwprodukten	1.140	1.980	520
Landbouw en veeteelt	6.840	14.360	1.320
Aanwas vaste plantopstand	3.270	2.980	3.470
Overige opbrengsten	3.930	5.590	2.710
Totaal	139.000	149.410	131.350
Ondernemersoverschot	-30.830	-36.220	-26.880
Ondernemersoverschot:			
per f 100,- kosten	- 18	- 20	- 17
per f 100,- geïnvesteed vermogen	- 5	- 5	- 6
Arbeidsopbrengst per manjaar	17.280	15.100	19.770

Bijlage 4. Spreiding van het ondernemersoverschot in % van de kosten (aantal bedrijven per rentabiliteitsklasse, in procenten)

	Alle bedrij- ven	Indeling naar sbe per ha	
		minder dan 22 sbe (extensief)	meer dan 22 sbe (intensief)
Aantal bedrijven	47	23	24
Rentabiliteitsklasse	%	%	%
Negatief			
50 en meer	6	4	8
40 - 50	9	11	7
30 - 40	18	13	21
30 - 20	37	42	34
20 - 10	9	7	11
10 - 0	9	7	11
Totaal verliesgevend	88	84	92
Positief			
0 - 10	8	14	3
10 en meer	4	2	5
Totaal winstgevend	12	16	8
	100	100	100
Ondernemersoverschot per f 100,- kosten (ongewogen gemiddelde)	-23	-23	-22
Standaardfout	3,0	3,5	4,6

Bijlage 5. Inkomen, gezinsbesteding en besparing in 1979
(gemiddeld per ondernemer)

	Alle bedrijven	Indeling naar sbe per ha	
		minder dan 22 sbe (extensief)	meer dan 22 sbe (intensief)
Aantal bedrijven	47	23	24
Aantal ondernemers	71	35	36
Ondernemersoverschot	-22580	-27650	-19120
Handenarbeid ondernemer	43840	43050	44380
Arbeidsopbrengst van de ondernemer	21260	15400	25260
Berekende rente	11540	15130	9090
Betaalde minus ontvangen rente	4900	8400	2510
Saldo	6640	6730	6580
Rente subsidie	400	770	150
Ondernemersinkomen	28300	22900	31990
Handenarbeid echtgenotes	4340	3390	5000
Handenarbeid overige gezinsleden	2530	4240	1350
Gezinsinkomen uit bedrijf	35170	30530	38340
Inkomen buiten bedrijf	11480	10390	12230
Totaalinkomen	46650	40920	50570
Premie volksverzekeringen	5540	5050	5880
Premies vrijwillige verzekeringen	3310	3530	3160
Persoonlijke belastingen	4840	3300	5880
Loon gezinsleden	560	650	500
Overige gezinsbestedingen	29250	32030	27350
Totaal van gezinsbestedingen	43500	44560	42770
Besparing	3150	- 3640	7800

Specificatie inkomen buiten bedrijf			
Positief			
Huurwaarde woning(en)	5340	6390	4620
Huren buiten bedrijf	200	160	240
Rente buiten bedrijf	2760	1630	3530
Uitkeringen volksverzekeringen	3270	2130	4040
Overige baten	2590	3370	2050
Totaal positief	14160	13680	14480

Negatief			
Afschrijving woning(en)	1870	2160	1660
Onderhoud, verzekering en grondbelasting woning(en)	620	820	490
Rente privé-leningen	150	250	80
Overige lasten	40	60	20
Totaal negatief	2680	3290	2250
Inkomen buiten bedrijf	11480	10390	12230

Bijlage 6. Spreiding van de arbeidsopbrengst van de ondernemer, het ondernemersinkomen en het totaalinkomen van de ondernemer (aantal ondernemers per inkomensklasse in %)

	Alle bedrij- ven	Indeling naar sbe per ha	
		minder dan 22 sbe (extensief)	meer dan 22 sbe (intensief)
Aantal bedrijven	47	23	24
Aantal ondernemers	71	35	36
Arbeidsopbrengst van de ondernemer	%	%	%
- f 30.000,- en meer	5	11	-
- f 30.000,- - f 15.000,-	5	3	6
- f 15.000,- - f 0,-	10	10	10
f 0,- - f 15.000,-	25	15	32
f 15.000,- - f 30.000,-	25	30	22
f 30.000,- - f 45.000,-	12	20	8
f 45.000,- - f 60.000,-	12	7	15
f 60.000,- - f 90.000,-	2	4	-
f 90.000,- en meer	4	-	7
	100	100	100
Ondernemersinkomen van de ondernemer			
- f 30.000,- en meer	2	5	-
- f 30.000,- - f 15.000,-	4	6	2
- f 15.000,- - f 0,-	7	13	4
f 0,- - f 15.000,-	17	10	22
f 15.000,- - f 30.000,-	35	31	38
f 30.000,- - f 45.000,-	14	18	11
f 45.000,- - f 60.000,-	12	12	11
f 60.000,- - f 90.000,-	4	4	4
f 90.000,- en meer	5	1	8
	100	100	100
Totaalinkomen van de ondernemer			
- f 30.000,- en meer	-	-	-
- f 30.000,- - f 15.000,-	-	-	-
- f 15.000,- - f 0,-	3	8	-
f 0,- - f 15.000,-	5	8	2
f 15.000,- - f 30.000,-	24	6	36
f 30.000,- - f 45.000,-	28	33	24
f 45.000,- - f 60.000,-	13	26	4
f 60.000,- - f 90.000,-	18	13	23
f 90.000,- en meer	9	6	11
	100	100	100

Bijlage 7. Spreiding van de besparing (aantal ondernemers per besparingsklasse in procenten)

	Alle bedrij- ven	Indeling naar sbe per ha	
		minder dan 22 sbe (extensief)	meer dan 22 sbe (intensief)
Aantal bedrijven	47	23	24
Aantal ondernemers	71	35	36
Besparingsklasse	%	%	%
Negatief			
<i>f</i> 30.000,- en meer	9	12	5
<i>f</i> 30.000,- - <i>f</i> 15.000,-	7	13	4
<i>f</i> 15.000,- - <i>f</i> 0,-	41	36	45
Totaal negatief	57	61	54
Positief			
<i>f</i> 0,- - <i>f</i> 15.000,-	21	22	19
<i>f</i> 15.000,- - <i>f</i> 30.000,-	10	6	13
<i>f</i> 30.000,- en meer	12	11	14
Totaal positief	43	39	46
	100	100	100

Bijlage 8. De beschikbaar gekomen financieringsmiddelen (gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrijven	Indeling naar sbe per ha	
		minder dan 22 sbe (extensief)	meer dan 22 sbe (intensief)
Aantal bedrijven	47	23	24
Gezinsinkomen uit bedrijf	48010	39990	53920
Inkomen buiten bedrijf	15680	13610	17190
Totaalinkomen	63690	53600	71110
Af: gezinsbesteding	59380	58370	60140
Besparing	4310	-4770	10970
Bij: investeringssubsidies duurzame produktiemiddelen	140	-	240
idem woningen	210	450	30
meer ontvangen dan berekende WIR-premie	130	-30	240
Erfenissen en/of schenkingen	3820	4950	3000
koersverschil effecten	- 20	-	- 30
boekwinsten of -verliezen bij desinvesteringen	1590	2620	840
Totaal overige mutaties	5870	7990	4320
Totaal mutaties eigen vermogen	10180	3220	15290
Afschrijving duurz.prod.middelen	11840	13780	10420
Afschrijving vaste plantopstand	3510	3660	3390
Totaal afschrijvingen	15350	17440	13810
Totaal eigen financieringsmiddelen	25530	20660	29100
Mutaties vreemd vermogen			
Leningen en kredieten van Rabobanken	8500	10740	6850
Leningen en kredieten overige banken	2470	6730	- 660
Overig lang krediet	1790	890	2460
Totaal op lange termijn	12760	18360	8650
Totaal op korte termijn	980	2370	- 30
Totaal mutaties vreemd vermogen	13740	20730	8620
Totaal financieringsmiddelen	39270	41390	37720

Bijlage 9. Investerings, beleggingen en mutaties in de overige produktie-
middelen, en de liquiditeiten (gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrijven	Indeling naar sbe per ha	
		minder dan 22 sbe (extensief)	meer dan 22 sbe (intensief)
Aantal bedrijven	47	23	24
Investeringen in bedrijf:			
Grond (in exploitatie)	7890	14580	2970
Bedrijfsgebouwen	3350	1250	4900
Glasopstanden	2640	40	4550
Verwarmingsinstallaties	750	870	660
Overige installaties	1360	1540	1240
Machines en werktuigen	7120	11020	4250
Plantopstanden en bollenkraam	3270	2980	3470
Betaling op lopende investeringen	- 860	- 70	-1440
Overige inventaris	1290	2200	620
Vee	1440	2930	350
Totaal	<u>28250</u>	<u>37340</u>	<u>21570</u>
minus: desinvesteringen	6450	13200	1490
waarvan vee	(1360)	(2700)	(390)
Totaal bruto-investeringen	<u>21800</u>	<u>24140</u>	<u>20080</u>
investeringen en beleggingen buiten bedrijf (per saldo)			
Deelnemingen	40	40	40
Leningen u/g	460	1070	10
Woningen	2930	9430	-1840
Overige beleggingen	1880	990	2530
Totaal	<u>5310</u>	<u>11530</u>	<u>740</u>
Totaal van investeringen en beleggingen	27110	35670	20820
Mutaties in overige produktiemiddelen			
Veldinventaris	1040	1090	1000
Voorraad materialen e.d.	- 280	- 810	120
Totaal	<u>760</u>	<u>280</u>	<u>1120</u>
Mutaties in liquiditeiten			
Voorraad produkt en vorderingen	8130	7290	8740
Effecten	- 190	-	- 320
Spaarrekeningen e.d.	1060	-2770	3870
Kas, lopende rek. banken en postgiro	2400	920	3490
Totaal	<u>11400</u>	<u>5440</u>	<u>15780</u>
Totaal van investeringen, beleggingen en mutaties in overige produktie- middelen en liquiditeiten	39270	41390	37720

Bijlage 10. Balans per 31 december 1979 (gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrijven	Indeling naar sbe per ha	
		minder dan 22 sbe (extensief)	meer dan 22 sbe (intensief)
Aantal bedrijven	47	23	24
Boekwaarde slijtende duurz.produktie- middelen in % v.d. nieuwwaarden per 1-1-'79	43	49	37
Idem per 31-12-1979	41	46	37
Activa			
Duurzame produktiemiddelen			
Grond in exploitatie	222390	295510	168700
Bedrijfsgebouwen	28670	39600	20640
Glasopstanden	8840	5820	11050
Verwarmingsinstallaties	2060	1950	2150
Overige installaties	10440	13410	8260
Machines en werktuigen	31590	38030	26870
Plantopstanden en bloembollenkraam	7720	10560	5640
Betalingen op lopende investeringen	-	-	-
Overige inventaris	8950	14820	4630
Vee	330	640	110
Totaal	320990	420340	248050
Overige produktiemiddelen			
Veldinventaris	4550	5990	3500
Voorraad materialen e.d.	3370	4360	2640
Totaal	7920	10350	6140
Liquiditeiten			
Voorraad produkt en vorderingen	29230	38410	22490
Effecten	820	10	1420
Spaarrekeningen e.d.	50000	27900	66230
Kas, lopende rekeningen banken en postgiro	11920	7460	15190
Totaal	91970	73780	105330
Overige bezittingen			
Woningen	129830	150100	114940
Deelname veilingen e.d.	2110	2440	1860
Leningen u/g	1020	1390	750
Diverse	6620	7880	5700
Totaal	139580	161810	123250
Totaal activa	560460	666280	482770
Passiva			
Vreemd vermogen	93880	152440	50880
Eigen vermogen	466580	513840	431890
Totaal passiva	560460	666280	482770
Eigen vermogen in % van het totaalvermogen	83	77	89

Bijlage 11. Samenstelling van het vreemd vermogen per 31 december 1979 en de vermogensvergelijking (gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrijven	Indeling naar sbe per ha	
		minder dan 22 sbe (extensief)	meer dan 22 sbe (intensief)
Aantal bedrijven	47	23	24
Vreemd vermogen op lange termijn			
Leningen van Rabobanken	51460	78270	31780
Leningen van overige banken	8490	17230	2070
Leningen van familieleden	8050	10680	6120
Leningen van overige particulieren	300	260	320
Kredieten van Rabobanken	7030	12070	3340
Kredieten van overige banken	3530	7900	310
Overig lang krediet	5630	10540	2030
Totaal	84490	136950	45970
Vreemd vermogen op korte termijn			
Te betalen omzet- en loonbelasting	620	860	440
Te betalen kosten	7410	12060	4010
Te betalen investeringen	980	1860	320
Overig kort krediet	380	710	140
Totaal	9390	15490	4910
Totaal vreemd vermogen	93880	152440	50880
Vreemd vermogen in % van het totaalvermogen			
	17	23	11
Vermogensvergelijking			
Eigen vermogen per 31-12-1978	439350	486010	405090
Herwaardering a.g.v. prijsstijging	34480	46540	25620
Herwaardering a.g.v. wijziging in de keuzeregeling v.d. omzetbelasting	- 40	- 80	-
Herwaardering i.v.m. invoering WIR-premie	-15710	-22120	-11000
Correcties op de balans per 31-12-1978	- 1680	270	- 3110
Eigen vermogen per 1 januari 1979	456400	510620	416600
Mutaties eigen vermogen in 1979	10180	3220	15290
Eigen vermogen per 31-12-1979	466580	513840	431890

Bijlage 12. Spreiding van het eigen vermogen in procenten van het totaalvermogen (solvabiliteit) per 31 december 1979

(aantal bedrijven per solvabiliteitsklasse in procenten)

	Alle bedrij- ven	Indeling naar sbe per ha	
		minder dan 22 sbe (extensief)	meer dan 22 sbe (intensief)
Aantal bedrijven	47	23	24
Solvabiliteitsklasse	%	%	%
Negatief	-	-	-
0 - 10	-	-	-
10 - 20	3	-	5
20 - 30	2	-	3
30 - 40	1	-	3
40 - 50	1	4	-
50 - 60	7	16	-
60 - 70	7	13	3
70 - 80	17	16	17
80 - 90	9	6	11
90 - 100	53	45	58
	100	100	100
Eigen vermogen in % van het totale vermogen (ongewogen)	81	80	82
Standaard fout	3,1	3,8	4,8

Bijlage 13. Liquiditeiten, voorraad materialen e.d. minus vreemd vermogen op korte termijn per 31 december 1979 (gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrijven	Indeling naar sbe per ha	
		minder dan 22 sbe (extensief)	meer dan 22 sbe (intensief)
Aantal bedrijven	47	23	24
Kas, lopende rek. banken en postgiro	11920	7460	15190
Spaarrekeningen e.d.	50000	27900	66230
Effecten	820	10	1420
Voorraad produkt en vorderingen	29230	38410	22490
Voorraad materialen e.d.	3370	4360	2640
Veldinventaris	4550	5990	3500
A. Totaal aan middelen	99890	84130	111470
Te betalen omzet- en loonbelasting	620	860	440
Te betalen kosten	7410	12060	4010
Te betalen investeringen	980	1860	320
Overig kort krediet	380	710	140
B. Totaal vreemd vermogen op korte termijn	9390	15490	4910
Saldo (A - B)	90500	68640	106560
Idem in % van de kosten	53	37	67

Bijlage 14. Spreiding van de liquiditeiten, voorraad materialen e.d. minus vreemd vermogen op korte termijn in % van de kosten

(aantal bedrijven per liquiditeitsklasse in procenten)

	Alle bedrijven	Indeling naar sbe per ha	
		minder dan 22 sbe (extensief)	meer dan 22 sbe (intensief)
Aantal bedrijven	47	23	24
Liquiditeitsklasse	%	%	%
Negatief	2	2	3
Positief			
0 - 10% van de jaarkosten	10	11	8
10 - 30% " " "	30	20	37
30 - 50% " " "	18	33	8
50 - 70% " " "	14	14	13
meer dan 70% v.d. "	26	20	31
Totaal	100	100	100

Bijlage 15. Bedrijfsresultaten (gem. per bedrijf) en het inkomen, de gezinsbesteding en de besparing (gem. per ondernemer) in de jaren 1976 tot en met 1979

	1976	1977	1978	1979 1)	1979 2)
Aantal bedrijven	55	54	48	47	47
Aantal ondernemers	82	81	73	71	71
Opp. staand glas (are)	4	4	4	8	8
Opp. opengrondstuinbouw (are)	608	614	709	632	632
Arbeidsbezetting in manjaren	2,80	2,77	2,88	2,86	2,86
Kosten	x1000 gld.	x1000 gld.	x1000 gld.	x1000 gld.	x1000 gld.
Arbeidskosten 3)	72,4	74,7	81,9	83,5	83,5
Rentekosten	10,4	12,5	14,4	17,4	15,8
Afschrijvingen	12,0	14,5	15,7	17,6	15,3
Energiekosten 3)	1,6	1,5	1,8	3,1	3,1
Overige kosten	42,4	45,1	50,4	52,1	52,1
Totale kosten	138,8	148,3	164,2	173,7	169,8
Opbrengsten					
Tuinbouwprodukten	129,3	106,3	111,5	125,0	125,0
Overige opbrengsten	19,5	11,2	12,0	14,0	14,0
Totale opbrengsten	148,8	117,5	123,5	139,0	139,0
Ondernemersoverschot	10,0	-30,8	-40,7	-34,7	-30,8
Idem in % van de kosten	7	- 21	- 25	- 20	- 18
Perc. winstgevende bedrijven	52	12	4	9	12
Inkomen en besparing (per ondernemer)					
Arbeidsopbr. v.d. ondernemer	46,2	17,0	12,6	18,4	21,3
Ondernemersinkomen	51,6	23,7	19,0	26,6	28,3
Gezinsinkomen uit bedrijf	57,5	30,3	26,3	33,5	35,2
Totaalinkomen	63,6	38,7	35,9	45,0	46,7
Premie volksverzekeringen	4,1	3,9	5,7	5,5	5,5
Premie vrijw. verzekeringen	2,8	3,0	3,1	3,3	3,3
Persoonlijke belastingen	5,0	8,5	10,8	4,8	4,8
Betaalde arb.kostengezinsl.	0,8	0,9	0,7	0,6	0,6
Overige gezinsbesteding	22,9	26,5	26,9	29,3	29,3
Totaal van gezinsbesteding	35,6	42,8	47,2	43,5	43,5
Besparing	28,0	-4,1	-11,3	1,5	3,2
Idem in % v.h. totaalinkomen	44	- 11	- 32	3	7
Percentage ondernemers met (positieve) besparing	84	44	23	43	43

1) Voor toepassing WIR.

2) Na toepassing WIR.

3) Minus subsidie.

Bijlage 16. De beschikbaar gekomen financieringsmiddelen en de aanwending daarvan en de balansen per 31 december over de jaren 1976 t/m 1979 (gemiddeld per bedrijf)

	1976	1977	1978	1979 1)	1979 2)
Aantal bedrijven	55	54	48	47	47
Beschikbaar gekomen financ.midd. x1000	x1000	x1000	x1000	x1000	x1000
	gld.	gld.	gld.	gld.	gld.
Besparing	38,2	-5,6	-15,5	2,0	4,3
Overige mutaties in het eigen vermogen	5,9	5,2	6,4	9,1	5,9
Totaal mutaties eigen vermogen 3)	44,1	-0,4	-9,1	11,1	10,2
Afschrijvingen	12,0	14,5	15,7	17,6	15,3
Totaal eigen financieringsmiddelen	56,1	14,1	6,6	28,7	25,5
Totaal mutaties vreemd vermogen	11,7	17,8	18,7	13,8	13,8
Totaal financieringsmiddelen	67,8	31,9	25,3	42,5	39,3
De aanwending van de financ.midd.					
Bruto-investeringen	27,1	29,5	30,9	25,0	21,8
Investeringen en beleggingen buiten bedrijf (per saldo)	9,9	10,6	7,3	5,3	5,3
Mutaties in liquiditeiten, voorraad materialen e.d.	30,8	-8,2	-12,9	12,2	12,2
Totaal invest. en beleggingen en mutaties in vlottende en liquide middelen	67,8	31,9	25,3	42,5	39,3
Balans per 31 december					
Activa					
Duurzame produktiemiddelen	163,9	267,1	338,3	341,0	321,0
Liquiditeiten, voorraad materialen e.d.	109,4	101,7	93,3	99,9	99,9
Overige bezittingen	76,7	96,5	127,4	139,6	139,6
Totaal activa	350,0	465,3	559,0	580,5	560,5
Passiva					
Vreemd verm. op lange termijn	48,1	67,5	87,8	84,5	84,5
Vreemd verm. op korte termijn	8,3	7,4	11,2	9,4	9,4
Totaal vreemd vermogen	56,4	74,9	99,0	93,9	93,9
Eigen vermogen	293,6	390,4	460,0	486,6	466,6
Totaal passiva	350,0	465,3	559,0	580,5	560,5
Eigen verm.in % v.h. totaalverm.	84	84	82	84	83
Liquiditeit op korte termijn					
Liquiditeiten, voorr.mater. e.d.	109,4	101,7	93,3	99,9	99,9
Vreemd verm. op korte termijn	8,3	7,4	11,3	9,4	9,4
Saldo	101,1	94,3	82,0	90,5	90,5
Idem in % van de kosten	73	64	50	52	53

1) Voor toepassing WIR.

2) Na toepassing WIR.

3) Exclusief herwaardering.

Bijlage 17. Algemene toelichting

Kosten en opbrengsten

- De afschrijving op de duurzame slijtende produktiemiddelen is gebaseerd op de nieuwwaarde minus aanspraak op WIR-premie waarbij rekening is gehouden met de economische levensduur en het waardeverloop van de objecten.
- De rente over het geïnvesteerde vermogen is bepaald op 7,5% met uitzondering van het vermogen dat in de grond is opgesloten en de normale behoefte aan vlottende middelen waarover respectievelijk 2,5% en 9,50% is berekend. Het geïnvesteerde vermogen 1) is de som van: de waarde van de grond; de economische boekwaarde van de dode en levende inventaris; de normale behoefte aan vlottende middelen.
- De kosten van de handenarbeid van de ondernemer en gezinsleden zijn berekend op basis van een taxatie van de door hen verrichte hoeveelheid handenarbeid. Deze arbeid is op CAO-basis (incl. het werkgeversaandeel in de sociale lasten) gewaardeerd.
- Vrijwel alle bedrijven met groenteteelt in de open grond vallen onder de landbouwregeling, dit betekent dat voor deze bedrijven de kosten en de opbrengsten, alsmede de investeringen inclusief omzetbelasting zijn opgenomen.
- De waardestijging van jonge plantopstanden is onder de opbrengsten geboekt, de afschrijving op volwassen plantopstanden is onder de kosten opgenomen. Bij de vaststelling van deze normen is rekening gehouden met de aanspraak op WIR-premie op de zogenaamde insteekkosten.
- De mutaties in de veldinventaris zijn (per saldo) onder de overige opbrengsten geboekt.
- Het ondernemersoverschot is het verschil tussen de opbrengsten en de kosten. In de kosten is geen vergoeding opgenomen voor leiding en toezicht van de ondernemer. Dit kostenelement maakt derhalve deel uit van het ondernemersoverschot. Dit laatste mag dan ook niet worden aangezien voor de bedrijfs-economische winst.

Ondernemersoverschot per f 100,- kosten

Het ondernemersoverschot per f 100,- kosten is zowel in een gewogen als in een ongewogen gemiddelde tot uitdrukking gebracht. Bij de berekening van het gewogen kengetal is het totale ondernemersoverschot van alle bedrijven van een groep gedeeld door 1% van het totaal van de kosten van die bedrijven. Voor de berekening van het ongewogen gemiddelde is deze deling voor elk bedrijf afzonderlijk verricht, waarna het gemiddelde van de kengetallen werd vastgesteld.

Arbeidsopbrengst per manjaar

De arbeidsopbrengst per manjaar is het bedrag dat door allen, die arbeid in het bedrijf hebben verricht te zamen als inkomen is genoten. Het is de som van ondernemersoverschot en de kosten van arbeid. Na deling van dit inkomen door het aantal - tot volwaardige arbeidskrachten herleide - manjaren, verkrijgt men de gemiddelde arbeidsopbrengst per manjaar.

Arbeidsopbrengst, inkomen, besparing en gezinsbesteding (gemiddeld per ondernemer)

- Arbeidsopbrengst van de ondernemer: ondernemersoverschot vermeerderd met de - als kosten gecalculeerde - vergoeding voor de handenarbeid van de ondernemer.
- Ondernemersinkomen van de ondernemer: arbeidsopbrengst van de ondernemer vermeerderd met het saldo van berekende en betaalde rente alsmede de in 1979 ontvangen rentesubsidie.

---

1) Deze investering omvat ook de bedrijfsmiddelen die door de ondernemer zijn gepacht. Over deze waarde is geen rente in de kosten opgenomen.

